

Lenka Hrabalová: **MAROCKÁ NÁBOŽENSKÁ POLITIKA OD ROKU 2003**

(oponentský posudek diplomové práce)

Práce tematicky vhodně zapadá do současné vlny znepokojeného zájmu o islám a o dramatické dění spojené s jeho vyhrocenou polarizací. Hrozivé stránky radikalizace islámu zasahují z Blízkého východu a Severní Afriky ve vícerych podobách i do Evropy: tím naléhavěji je zapotřebí správně se orientovat a co nejpřesněji chápat stav a vývoj v složité mozaice muslimských společností. Magisterská práce L. Hrabalové přispívá v tomto smyslu k porozumění situaci v Maroku. Rád konstatuji, že autorka k ní přistupuje plně kompetentně, vybavena náležitou jazykovou, historickou, religionistickou a arabistickou erudicí i vlastním poznáním země, v níž ve zkoumaném období prožila několik měsíců. Využila široké spektrum odborných monografií a článků v angličtině, francouzštině i arabštině spolu s desítkami webových zpráv, komentářů a oficiálních stránek relevantních osobností a institucí. Předložená práce představuje tak cenné soustředění informací (nejednou z primárních zdrojů) a jejich utřídění a poučený výklad. Zkoumané období, vymezené již v titulu, se vyznačuje rozvíjenou politikou boje proti islámskému radikalismu, kterou královská moc uznala za nezbytnost po teroristických útocích v Casablance na jaře 2003. L. Hrabalová tuto politiku dokumentuje a vykládá v postupném sledu kapitol, které po úvodních přehledných údajích o metodice, terminologii, významných osobách a institucích uváděných v práci probírají základní okruhy doteků a případných střetů ve vztahu marockého machzenu, či obecněji státu s jeho ústavním pořádkem, k islámu. Jde o velmi široké okruhy témat, zahrnující roli duchovenstva, vztahy marockého tradičního islámu a dnešní zkoumané politiky k zahraničním tendencím v arabském a africkém islámu, marocký súfismus a

královskou politiku vůči tariqám. Dále autorka zaměřuje pozornost na současná islamistická hnutí a na politické strany a zvláště pak na rozbor dění, jimiž se v zemi projevovalo „arabské jaro“ 2011 v umírněné únorové verzi (M20F). Práce vyúsťuje do snahy postihnout co nejpřesněji dynamiku střetávajících se proudů a zhodnotit současný stav a poměrnou úspěšnost úsilí machzenu o integraci různých islámských tendencí do pokojného soužití. Dodejme, že určitá hrozba ze strany maghribské al-Káidy (AQIM) trvá, marocký establishment si jí je vědom a dokáže jí čelit. Autorka dokázala bohatství shromážděných informací zpracovat způsobem, který nepochybně svědčí o dobrém pochopení složitých a rozporných souvislostí. Členění práce si uchovává přehlednost, určitou slabinu lze nalézt snad jen ve vícenásobném opakování některých uváděných faktů nebo názorů. Jako oponent mohu kromě slov zasloužené chvály uvést jen některé drobné připomínky k věcnému obsahu a také upozornit na jazykové poklesky. U obsahových připomínek nejde o věcné omyly, spíše jen o některá opomenutí. Je jistě potěšující, že marocký vliv, včetně tolerantní islámské politiky, působí pozitivně v řadě západoafrických zemí. Nezapomínejme však, že pozici Rabatu na africké scéně (v Africké unii, po vystoupení Maroka z její předchůdkyně OAJ) oslabuje již více než 30 let stále neřešená otázka Západní Sahary! Také u prestižního řádu tidžánija by zobrazení mohlo zahrnout širší spektrum barev - od podpory francouzského kolonialismu (viz Jamil Abun-Nasr: *The Tijaniyya*, Oxford 1965) třeba k chování generálního chalífy řádu v roce 1985, kdy znemožnil Janu Pavlu II. při návratu z africké cesty přistát v Dakaru. Papež tehdy situaci vyřešil přistáním v Maroku a na pozvání Hasana II. pronesl na stadionu v Casablance (19.8.1985) projev k shromážděné muslimské mládeži. Dodnes se událost připomíná jako jedinečná jak ze strany Svatého otce, tak muslimského *amíra 'l-mu'minín*. Z jiného okruhu bych připomněl, že u tématu marockého sufismu by neměly chybět reference k

významnému výzkumu Ernesta Gellnera o sociálních transformacích v atlaských komunitách (*Saints of Atlas*, 1969) a zobecnění poznatku v jeho výkladu dnešního triumfu islámského fundamentalismu nad tradiční religiozitou kmenů (*Muslim Society*, Cambridge 1981). Autorčina dokumentace o dnešním vztahu machzanu k *záwijím* tu bezděčně doplňuje podněty k širší obecné diskusi (viz mou studii Gellnerova islamika, *Historická sociologie* 2010/2). Z drobných omylů, jichž jsem si v recenzované práci všiml, uvedu jen jediný: *Jeune Afrique* není deník (str. 53), nýbrž významný týdeník. Početnější poklesky nalézám ve formální stránce. Obecně platí, že práce je psaná pečlivě, kultivovaným jazykem a s dobře vedeným poznámkovým aparátem. Místy se nicméně vyskytují překlepy, méně vhodné termíny (s.50 statut - myšlen je zřejmě status), chybné tvary (přechodník s. 40, příčestí s. 49, 50 byly..bratrstva, s. 58) nebo nevydařené konstrukce (s. 74 na úkor - myšleno asi ve prospěch, s. 99 program na boj). U arabských slov je chybně psáno slovo *muríd* (s. 51 a 58) a káhirské mešity pojmenované podle slavné mystičky Rábi`a al-`Adawíja (s. 43, pozn. 70). Nebylo by spravedlivé, abych posudek končil výtkami. Práce je nepochybně kvalitní a informačně a názorově přínosná nad běžný standard magisterských diplomových prací. Neváhám říci, že bych kterémukoli vážnému českému zájemci o soudobou problematiku islámu v Maroku doporučil přečíst si právě ji. Pro případnou publikaci by ovšem bylo zapotřebí výklady poněkud zestručnit, zvláště omezit opakování, a zároveň prohloubit analýzy a případně se ještě více zamyslet nad marockou emigrací do Evropy a jejími souvislostmi s domácí politickou a náboženskou situací. Téma, tak jak bylo vymezeno pro tuto práci, ovšem autorka zvládla velmi kompetentně. Práci doporučuji hodnotit jako výbornou.

V Praze 12. června 2015

Prof. PhDr. Luboš Kropáček, CSc.

